

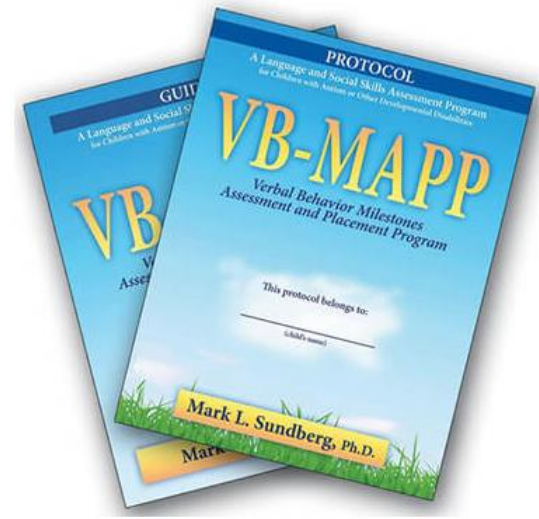
Diagnostické nástroje v rámci aplikované behaviorální analýzy

Mgr. Kateřina Chrapková, BCBA

(Brno 2023)

VB-MAPP

Verbal Behavior Milestones Assessment and Placement Program (Mark Sundberg)

- Hodnotící nástroj vychází z aplikované behaviorální analýzy (ABA) s důrazem na Skinnerovu analýzu verbálního chování (1957).
- Hodnotící manuál a kurikulum
- Kriteriaální hodnocení (*criterion-referenced assessment*)
- VB-MAPP: *Guide + Protocol*
- Hodnocení porovnává dovednosti testovaného dítěte s dovednostmi dětí s typickým vývojem do 4 let věku.

VB-MAPP

- Vhodný hodnoticí nástroj pro děti od 2-6ti let s deficitem zejména v oblasti komunikace a sociálních dovedností. Lze administrovat také u strašších studentů.
- Pomáhá identifikovat silné a slabé stránky dítěte v celé řadě kritických dovedností (komunikace, sociální dovednosti, ale také před-akademické dovednosti aj.).

VB-MAPP obsahuje 5 komponentů:

1. **Hodnocení vývojových milníků** (*milestones assessment*)
2. **Hodnocení bariér** (*barriers assessment*)
3. **Hodnocení dovedností k přechodu** (*transition assessment*)
4. **Analýza dovedností** (*task analysis*)
5. **Navržení cílů IVP** (*placement and IEP goals*).

VB-MAPP - *milestones assessment*

- 170 milníků v oblasti jazykových a sociálních dovedností napříč třemi vývojovými úrovněmi
1. vývojová úroveň od **0–18 měsíců**
 2. vývojová úroveň od **18–30 měsíců**
 3. vývojová úroveň od **30–48 měsíců**.
- VB-MAPP využívá hodnocení pomoci bodového systému.
 - Pokud dítě konkrétní dovednost zvládne, získá 1 bod (celý milník).
 - Pokud dítě dovednost zvládne jen částečně, získá 0,5 bodu (půl milníku).
 - Pokud dítě dovednost nezvládne, nezíská žádný bod.

VB-MAPP - *milestones assessment*

VB-MAPP člení dovednosti do 16 různých kategorií:

- Mand (Dítě si žádá o oblíbené jídlo/předmět/aktivitu/informaci nebo žádá o odstranění nepříjemné věci či události)
- Takt (Dítě popisuje přítomný předmět, vlastnost nebo situaci)
- Reakce posluchače (Dítě reaguje na to, co slyší, např. následuje instrukci. Jedná se o receptivní složku řeči)
- Reakce posluchače identifikovat předmět dle funkce, části/rysu a kategorie
- Vizuální percepce a schopnost přiřazovat ke vzoru
- Motorická imitace (imitace jemné a hrubé motoriky a imitace s předmětem)
- Vokální imitace (opakování fonémů, slov, frází včetně prozodie řeči)

VB-MAPP - *milestones assessment*

- Volná hra
- Sociální dovednosti
- Spontánní vokalizace
- Intraverbály (schopnost mluvit o věcech/událostech, které nejsou vidět, nebo schopnost odpovídat na otázky či vést konverzaci)
- Lingvistika
- Dovednosti nutné pro skupinovou výuku
- Matematika (před-akademické dovednosti)
- Psaní (před-akademické dovednosti)
- Čtení (před-akademické dovednosti)

VB-MAPP - *barriers assessment*

- 24 bariér, které mohou dítěti bránit v nabývání nových dovedností.
- Identifikace překážek bránících v učení pomáhá při sestavení vhodné intervence, která tyto bariéry eliminuje a zároveň umožňuje efektivní učení.
- Každá dovednost je hodnocena stupnicí od 0–4 bodů:
 - 0 bodů** znamená bezproblémové chování.
 - 1 bod** poukazuje na problém, který se vyskytuje příležitostně.
 - 2 body** upozorňují na problém, který není závažný, ale potřebuje preventivní opatření.
 - 3 body** identifikují přetrvávající problém, vyžadující intervenci.
 - 4 body** signalizují závažný problém, který je nutno analyzovat a navrhnou odpovídající intervenci.

Child's name:						
Date of birth:						
Age at testing:	1	4r	2	4r 10m	3	4

Key:	Score	Date	Color	Tester
1st test:	71	28.06.2018	Green	
2nd test:	52	24.04.2018	Yellow	
3rd test:				
4th test:				

VB-MAPP Barriers Assessment

0 = No problem; 1 = Occasional problem; 2 = Moderate problem; 3 = Persistent problem; 4 = Severe problem

1. Negative Behaviors

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

0. Does not demonstrate any significant negative behaviors
1. Engages in some minor negative behaviors weekly, but recovery is quick
2. Emits a variety of minor negative behaviors daily (e.g., crying, verbal refusal, falling to the floor)
3. Emits more severe negative behavior daily (e.g., tantrums, throwing things, property destruction)
4. Often emits severe negative behavior that is a danger to himself or others (e.g., aggression, self-injury)

2. Instructional Control (Escape and Avoidance of Instructional Demands)

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

0. Typically cooperative with adult instructions and demands
1. Some demands will evoke minor noncompliant behavior, but recovery is quick
2. Emits noncompliant behavior a few times a day, with minor tantrums, or other minor behaviors
3. Emits noncompliant behavior several times a day, with longer tantrums and more severe behaviors
4. Noncompliant behavior dominates the child's day, negative behaviors can be severe and dangerous

3. Absent, Weak, or Impaired Mand Repertoire

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

0. The mand repertoire is growing consistently and is in proportion with the other Milestones
1. Mands occur, echoics are strong, but the tact and listener skills (LDs) Milestone scores are higher than the mand
2. Mands are limited to a small set of consumable reinforcers, despite strong tacts, LDs, and echoic skills
3. Mands are very limited, are prompt bound, are rote, scrolling occurs, responses do not match the motivating operations (MOs), negative behaviors function as mands, excessive or inappropriate mands occur
4. No effective mands, associated negative behaviors, same problems in #3 above may occur

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

4. Absent, Weak, or Impaired Tact Repertoire

SCORE:

- 0. The tact repertoire is growing consistently and is in proportion with the other Milestones
- 1. Tacts occur, echoics are strong, but listener skills (LDs) markedly outnumber tacts
- 2. Tact errors occur, strong echoic and LDs, tacts are prompt bound or scrolled, maintenance required
- 3. Many tact errors occur, echoic and LDs are strong, stuck at nouns and verbs, rote tacts, single word tacts despite multiple-word LDs, no spontaneity, fails to generalize
- 4. Minimal tact skills despite strong echoic and LDs, many failed attempts at teaching tacts

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

5. Absent, Weak, or Impaired Motor Imitation

SCORE:

- 0. The motor imitation repertoire is growing consistently and is in proportion with the other Milestones
- 1. Motor imitation occurs, but the scores are lower than those on the other Milestone skills
- 2. Imitation doesn't easily generalize, is inappropriate, or there is a dependence on imitative prompts
- 3. Imitation is prompt bound physically or verbally, weak MOs to imitate, has abilities in other areas
- 4. Has no imitation skills, or does have imitation skills but they never occur in any functional way

VB-MAPP - *transition assessment*

- Hodnotí dovednosti dítěte, které umožňují učení v méně restriktivním prostředí.
- Na základě výsledků lze navrhnout prostředí pro vzdělávání, které by bylo pro dítě nejpříznivější (např. intenzivní domácí program, práce v malé skupině nebo inkluze).
- 18 oblastí dovedností ve 3 kategoriích:

1. kategorie

- Celkové skóre milníků VB-MAPP
- Celkové skóre bariér VB-MAPP
- Bariéry VB-MAPP – problémové chování a instruktážní kontrola
- VB-MAPP skóre - dovednosti nutné pro skupinovou výuku
- VB-MAPP skóre – sociální dovednosti a sociální hra
- Samostatná práce při zadání akademického úkolu

1. Kategorie poukazuje na komunikaci, sociální dovednosti, chování a samostatnost při akademické činnosti

VB-MAPP - *transition assessment*

2. Kategorie

- Generalizace
- Variabilita/rozsah posílení
- Rychlost nabývání nových dovedností
- Uchování nově naučených dovedností
- Učení v přirozeném prostředí
- Přejít na nové verbální operanty (transfer mezi operanty)

2. Kategorie poukazuje na schopnost dítěte učit se nové dovednosti mimo formát intenzivního učení

VB-MAPP - *transition assessment*

3. Kategorie

- Schopnost přizpůsobit se změně
- Spontánní chování
- Samostatná hra
- Sebeobslužné dovednosti
- Sebeobsluha na toaletě
- Sebeobsluha při stravování

	Adaptability to Change				Spontaneous Behaviors				Self-Directed Leisure Time				General Self-help				Toileting Skills				Eating Skills			
5																								
4																								
3																								
2																								
1																								
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

VB-MAPP Transition Assessment

Rate the Child on a Scale of 1 to 5 for Each Area

1. VB-MAPP Milestones Assessment Score

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Scores 0 to 25 on the Milestones Assessment
2. Scores 26 to 50 on the Milestones Assessment
3. Scores 51 to 100 on the Milestones Assessment
4. Scores 101 to 135 on the Milestones Assessment
5. Scores 136 to 170 on the Milestones Assessment

2. Overall VB-MAPP Barriers Assessment Score

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Scores 56 to 96 on the Barriers Assessment
2. Scores 31 to 55 on the Barriers Assessment
3. Scores 21 to 30 on the Barriers Assessment
4. Scores 11 to 20 on the Barriers Assessment
5. Scores 0 to 10 on the Barriers Assessment

3. VB-MAPP Barriers Assessment Score on Negative Behaviors and Instructional Control

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. A total score of 6 or 7 on negative behaviors and instructional control on the Barriers Assessment
2. A total score of 5 on negative behaviors and instructional control on the Barriers Assessment
3. A total score of 3 or 4 on negative behaviors and instructional control on the Barriers Assessment
4. A total score of 2 on negative behaviors and instructional control on the Barriers Assessment
5. The child has no behavioral issues, demonstrated by a score of 0 or 1 on Barriers Assessment

4. VB-MAPP Milestones Assessment Score on Classroom Routines and Group Skills

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Scores 2 points on classroom routines and group skills in the Milestones Assessment
2. Scores 3 to 4 points on classroom routines and group skills in the Milestones Assessment
3. Scores 5 to 7 points on classroom routines and group skills in the Milestones Assessment
4. Scores 8 to 9 points on classroom routines and group skills in the Milestones Assessment
5. Scores 10 points on the classroom routines and group skills in the Milestones Assessment

5. VB-MAPP Milestones Assessment Score on Social Behavior and Social Play

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Scores 2 or 3 points on social behavior and social play in the Milestones Assessment
2. Scores 4 or 5 points on social behavior and social play in the Milestones Assessment
3. Scores 6 to 9 points on social behavior and social play in the Milestones Assessment
4. Scores 10 to 12 points on social behavior and social play in the Milestones Assessment
5. Scores 13 to 15 points on social behavior and social play in the Milestones Assessment

VB-MAPP Transition Assessment

Rate the Child on a Scale of 1 to 5 for Each Area

6. Works Independently on Academic Tasks

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Works independently on academic tasks for at least 30 seconds with no more than 1 adult prompt
2. Works independently on academic tasks for at least 1 minute with no more than 1 adult prompt
3. Works independently on academic tasks for at least 2 minutes without adult prompting to stay on task
4. Works independently on academic tasks for at least 5 minutes without adult prompting to stay on task
5. Works independently on academic tasks for at least 10 minutes without adult prompting to stay on task

7. Generalization of Skills Across Time, Settings, Behaviors, Materials, and People

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Generalizes a few new skills to different people and across time, but not easily across materials
2. Generalize to new materials, but only after extensive generalization (multiple exemplar) training
3. Demonstrates spontaneous stimulus generalization in the natural environment on 10 occasions
4. Demonstrates spontaneous response generalization in the natural environment on 10 occasions
5. Consistently demonstrates both stimulus and response generalization on the first or second trial

8. Range of Items and Events that Function as Reinforcers

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Reinforcers are frequent and mainly edibles, liquids, and physical contact (unlearned motivators)
2. Reinforcers are tangible, sensory, or manipulative such as toys, cause-and-effect objects, music, dolls
3. Reinforcers are social (e.g., attention), peer mediated (e.g., games), related to specific places (e.g., parks, stores), and less frequent; it is these learned reinforcers that are mainly used for teaching
4. Reinforcers are intermittent, social, automatic, and involve a wide range of items and activities
5. Reinforcers are intermittent, social, age appropriate, varied, and involve verbal information and change frequently

9. Rate of Acquisition of New Skills

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Typically requires two or more weeks of training sessions and hundreds of trials to acquire a new skill
2. Requires at least one week of training sessions and 100 or more trials to acquire a new target skill
3. Acquires several new target skills a week averaging less than 50 training trials
4. Acquires several new target skills a week averaging less than 25 training trials
5. Consistently acquires new target skills daily averaging 5 trials or less

10. Retention of New Skills

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Retains a new skill for at least 10 minutes after it has been scored as correct in a teaching session
2. Retains a new skill for at least 1 hour after it has been scored as correct in a teaching session
3. Retains a new skill for 24 hours after it has been scored as correct with 5 or less maintenance trials
4. Retains acquired skills after a 24-hour period without maintenance trials
5. Typically retains acquired skills for at least 1 week without maintenance trials

VB-MAPP Transition Assessment

Rate the Child on a Scale of 1 to 5 for Each Area

11. Learning from the Natural Environment

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Acquires 2 new motor skills in the natural environment without intensive teaching
2. Acquires 5 new mands or tacts in the natural environment without intensive teaching
3. Acquires 25 new mands or tacts in the natural environment without intensive teaching
4. Acquires 25 new intraverbals in the natural environment without intensive teaching
5. Easily and consistently learns new skills daily in a natural or group setting without intensive teaching

12. Demonstrates Transfer Between the Verbal Operants Without Training

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Demonstrates echoic to mand or tact transfer for 2 verbal responses with 2 or less transfer trials
2. Demonstrates echoic to mand or tact transfer for 5 verbal responses without transfer trials
3. Demonstrates tact to mand transfer for 10 verbal responses without training
4. Demonstrates tact to intraverbal transfer for 10 topics or events without training
5. Demonstrates transfer daily, involving advanced parts of speech, and all speaker and listener skills

13. Adaptability to Change

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Adapts to some minor changes with verbal preparation, but may demonstrate some negative behavior
2. Accepts minor changes, shows considerable distress, requires substantial preparation for change
3. Becomes annoyed and complains about changes, may perseverate, but ultimately goes with the change
4. Adapts to change quickly and without negative behaviors, but shows signs of minor distress
5. The child handles change in routine well, and ignores or copes with other distractions and changes

14. Spontaneous Behaviors

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Emits some behaviors spontaneously, but most language and social skills are prompted
2. Emits many behaviors spontaneously, but they are mostly nonverbal behavior
3. Spontaneously (no verbal prompts) mands and tacts several times a day
4. Spontaneously emits mand, tact, intraverbal, and verbal social behavior several times a day
5. Emits appropriate spontaneous behaviors across most of the 16 areas of the Milestones Assessment

15. Self-directed Play and Leisure Skills:VB-MAPP Milestones Assessment Scores on Independent Play

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Scores 3 points on independent play in the Milestones Assessment
2. Scores 5 points on independent play in the Milestones Assessment
3. Scores 8 points on independent play in the Milestones Assessment
4. Scores 11 points on independent play in the Milestones Assessment
5. Scores 14 points on independent play in the Milestones Assessment

VB-MAPP Transition Assessment

Rate the Child on a Scale of 1 to 5 for Each Area

16. General Self-help Skills

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. No independent self-help, but does not engage in negative behaviors when adults provide personal care
2. Requires verbal or physical prompts to complete most self-help tasks
3. Requires mostly verbal prompts, but will attempt approximations to several self-help tasks
4. Initiates some self-help tasks and usually attempts approximations, but still requires verbal prompting
5. Is motivated, initiates approximations for most skills, and generalizes, but may need verbal prompts

17. Toileting Skills

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Still wears a diaper, but demonstrates toilet training readiness (e.g., dry periods, sits still for 2 mins.)
2. Toilet training has begun, will occasionally urinate when seated on the toilet, but still wears a diaper
3. Daytime bladder trained, uses pull ups, has occasional accidents, needs prompts and assistance to complete the toileting routine
4. Both bladder and bowel trained, but needs prompts and assistance to complete the toileting routine
5. Initiates or mands to use the bathroom and independently completes all steps of the toileting routine

18. Eating Skills

SCORE:

ASSESSMENT			
1ST	2ND	3RD	4TH

1. Demonstrates some independent eating, but requires many physical prompts to eat, often a messy eater
2. Independently eats finger food, but requires adult arrangement of food, verbal prompting, and clean up
3. Independently get food from his lunchbox, eats finger food, but requires adult verbal prompting to eat
4. Independently use a spoon, eats without prompts, makes a minimal mess, needs prompts to clean up
5. Independently gets food items, eats, and uses utensils, cleans up independently, or with 1 verbal prompt

VB-MAPP – *skill task analysis and tracking*

- Obsahuje více než 1 000 dílčích dovedností, které doplňují milníky vývoje
- Dílčí položky lze využít k záznamu a sledování pokroku (ve formě checklistu).
- Obsah je v „*Protokolu*“

VB-MAPP - placement and IEP goals

- Navrhuje doporučení pro tvorbu individuálně vzdělávacího plánu.
- Doporučení vychází na základě vyhodnocení silných a slabých stránek dítěte.

VB-MAPP Milestones Master Scoring Form

Child's name: Charlie
 Date of birth: 7-12-05
 Age at testing: 1 3 yrs. 2 3 4

Key:	Score	Date	Color	Tester
1st TEST:	20	7-15-08	Yellow	MS
2nd TEST:				
3rd TEST:				
4th TEST:				

LEVEL 3

	Mand	Tact	Listener	VPIPTS	Play	Social	Reading	Writing	LMFC	IV	Group	Linguistic	Math
15													
14													
13													
12													
11													

LEVEL 2

	Mand	Tact	Listener	VPIPTS	Play	Social	Imitation	Echoic	LMFC	IV	Group	Linguistic
10												
9												
8												
7												
6												

LEVEL 1

	Mand	Tact	Listener	VPIPTS	Play	Social	Imitation	Echoic	Vocal
5									
4									
3									
2									
1									

Table 8-1

Sample IEP goals for a child whose scores fall primarily in Level 1.

1. Charlie will emit 10 different mands without echoic prompts in the presence or absence of the desired item or activity (verbal prompts are okay such as, "What do you want?").
2. Charlie will spontaneously emit (without a verbal prompt such as, "What do you want?") an average of 50 or more different mands per day (objects can be present).
3. Charlie will tact 50 items.
4. Charlie will tact 10 actions.
5. Charlie will identify 50 items in a messy array of at least 8.
6. Charlie will perform 20 specific actions on command.
7. Charlie will match 100 non-identical objects or pictures in an array of at least 10 comparison stimuli.
8. Charlie will imitate 25 two-component actions.
9. Charlie will echo 50 vowel-consonant combinations of 2 syllables or more, or full words during testing.
10. Charlie will spontaneously construct, assemble, or set up toys or other play items that come with several different parts (even combining different sets), and engage in independent play with these items for 5 minutes.
11. Charlie will spontaneously follow or imitate the motor behavior of peers 10 times per day.
12. Charlie will spontaneously mand to peers 5 times per day.

Zdroje k VB-MAPP

- Sebeobslužné dovednosti
- Slovní zásoba – seznamy (podstatná jména, slovesa) aj.

<https://avbpress.com/vb-mapp-supplementary-material/>

<https://marksundberg.com/>

ABLLS-R

The Assessment of Basic Language and Learning Skills (James W. Partinkton)

- Hodnotící nástroj vychází z aplikované behaviorální analýzy (ABA) s důrazem na Skinnerovu analýzu verbálního chování (1957)
- Hodnotící manuál a kurikulum
- Kriteriaální hodnocení (criterion-referenced assessment)
- ABLLS-R: Guide + Protocol
- Typické dovednosti předškolního věku
- Posloupnost dovedností v ABLLS-R (např. G1, G2,...G40) neodpovídá typickému vývoji
- ABLLS-R neřeší problémové chování

ABLLS-R

- ABLLS-R neřeší problémové chování
- Vhodný hodnotící nástroj pro děti od 2-6ti let s deficitem zejména v oblasti komunikace a sociálních dovedností. Lze administrovat také u strašších studentů.
- Koresponduje s vývojovými milníky VB-MAPP. Dovednosti jsou hodnoceny podrobněji.
- 25 oblastí, 544 dovedností

OVERVIEW OF THE ABLLS®-R.....

BASIC LEARNER SKILLS ASSESSMENT

- A. Cooperation and Reinforcer Effectiveness
- B. Visual Performance.....
- C. Receptive Language.....
- D. Imitation.....
- E. Vocal Imitation
- F. Requests
- G. Labeling
- H. Intraverbals
- I. Spontaneous Vocalizations
- J. Syntax and Grammar
- K. Play and Leisure.....
- L. Social Interaction
- M. Group Instruction
- N. Follow Classroom Routines.....
- P. Generalized Responding

ACADEMIC SKILLS ASSESSMENT

- Q. Reading Skills
- R. Math Skills
- S. Writing Skills
- T. Spelling

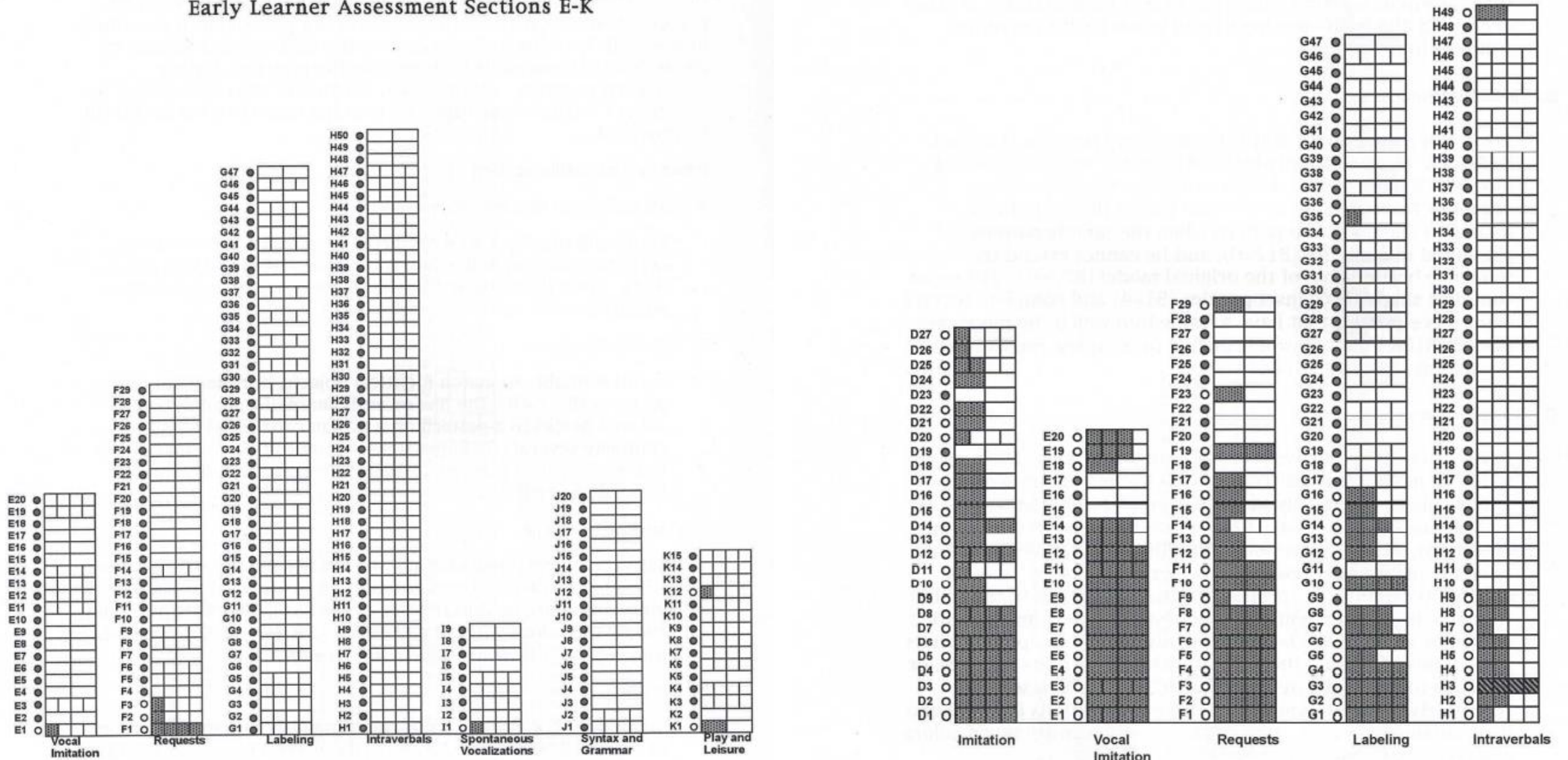
SELF-HELP SKILLS ASSESSMENT

- U. Dressing Skills
- V. Eating Skills
- W. Grooming
- X. Toileting Skills

MOTOR SKILLS ASSESSMENT

- Y. Gross Motor Skills
- Z. Fine Motor Skills

Early Learner Assessment Sections E-K

AFLS

Assessment of Functional Living Skills

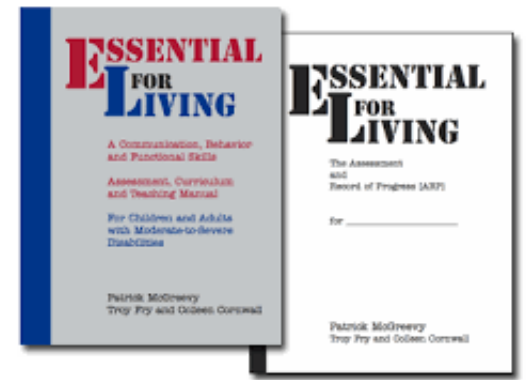
(Dr. James Partington and Dr. Michael Mueller)

- Průvodce (*guide*) + 6 hodnotících protokolů
- Jsou hodnoceny funkční a praktické dovednosti v každodenním životě, které jsou přiměřené věku a potřebné pro samostatnost
- Každý protokol AFLS je vytvořený a formátovaný jako rozšíření ABLLS-R
- Rozděluje funkční dovednosti do 2-4 úrovní
- Každý hodnotící protokol lze použít samostatně

EFL

Essential for living (Patric McGreevy)

- Vychází z aplikované behaviorální analýzy (ABA) s důrazem na Skinnerovu analýzu verbálního chování (1957)
- Hodnotící profil, kurikulum a příručka pro odborníky
- Zaměřen na komunikaci, chování a funkční dovednosti
- Vhodný pro děti i dospělé se středně těžkým a těžkým postižením (nejenom PAS)
- EFL je vhodný pro studenty s omezenou komunikační schopností, minimálními dovednostmi pro každodenní život nebo závažným problémovým chováním.
- Tento nástroj se také používá k navržení vhodných cílů IVP nebo jiných podpůrných plánů, k monitorování získaných dovedností a problémového chování.

EFL vs. VB-MAPP, ABLLS-R a AFLS

VB-MAPP - určen pro děti, které mají pokročilé jazykové a sociální dovednosti a mohou být zařazeny do běžné školy v rámci inkluze.

- a) Získají jazykové dovednosti (expresivní a receptivní), které umožňují konverzaci, zodpovídání otázek atp.
- b) Probíhá generalizace skrz lidi i prostředí
- c) Získávají nové dovednosti, které nebyly dříve učeny

- VB-MAPP – **kriteriální** hodnocení dovedností dle vývoje
- EFL – **funkční** hodnocení dovedností

EFL vs. VB-MAPP, ABLLS-R nebo AFLS

- EFL - Vhodné pro děti i dospělé se středně těžkým a těžkým postižením
- EFL - se stejně jako AFLS zaměřuje na funkční dovednosti běžného života, nabízí však mnohem širší rozsah, který umožňuje identifikaci a eliminaci problémového chování.
- EFL - složitější administrace funkčních dovedností než AFLS.
- EFL – podrobnější kritéria pro zvládnutí dovednosti (generalizace místa a osob, různá míra promptu aj.)

EFL - dovednosti

EFL obsahuje dovednosti, které jsou:

- požadovány v každodenních situacích
- učeny ve stejném nebo podobném prostředí, ve kterém se se běžně vyskytují
- bez přítomnosti jiné osoby, která by za ně dovednost vykonala
- vedou k získání přístupu k preferovaným věcem, činnostem, lidem nebo místům

EFL – učení ve stejném nebo podobném prostředí, ve kterém se se běžně vyskytují

1. Pokud se osoba s těžkým postižením učí dovednost v prostředí, které je odlišné od prostředí, ve kterém se běžně vyskytuje – **generalizace probíhá zřídka** – dovednost je nefunkční
2. Pokud se osoba s těžkým postižením učí dovednost v prostředí, které je podobné prostředí, ve kterém se běžně vyskytuje – **generalizace někdy probíhá** – dovednost může být funkční
3. Pokud se osoba s těžkým postižením učí dovednost v prostředí, ve které, se vyskytuje každý den – **generalizace není potřebná** – dovednost je funkční

Osoby se středně těžkým a těžkým postižením by se měly učit dovednosti v podobném prostředí nebo v prostředí, ve kterém se běžně vyskytují. Učení by mělo eliminovat nutnost generalizace prostředí, poté budou dovednosti funkční.

EFL – 8 domén

7 domén dovedností, 1 doména - problémové chování

1. Requests and related listener responses
2. Listener Responses, names and descriptions (LR, LRND)
3. Answers to questions and conversations (AQ, C)
4. Daily living skills (DLS)
5. Functional academic skills (RTL, Rdg, SLT, Mth, WT)
6. Tolerating skills and eggshells
7. Tool skills and components (MM, M, Im)
8. Problem behavior

EFL – 4 sekvence domény

1. **MUST HAVE**

2. SHOULD HAVE

3. GOOD TO HAVE

4. NICE TO HAVE

- „Must have“ dovednosti se učí jako první. Deficit těchto dovedností je častým důvodem problémového chování.
- „Must have“ dovednosti jsou ve 4 doménách:
 1. Requests and related listener responses
 2. Listener Responses, names and descriptions (LR, LRND)
 3. Daily living skills (DLS)
 4. Tolerating skills and eggshells

EFL – „Must have“ dovednost

- „Must have“ dovednosti se učí jako první. Deficit těchto dovedností je častým důvodem problémového chování.
- „Must have“ dovednosti jsou ve 4 doménách:
 1. *Requests and related listener responses*
 2. *Listener Responses, names and descriptions (LR, LRND)*
 3. *Daily living skills (DLS)*
 4. *Tolerating skills and eggshells*

EFL – „Must have“ se také nazývají „The essential eight“

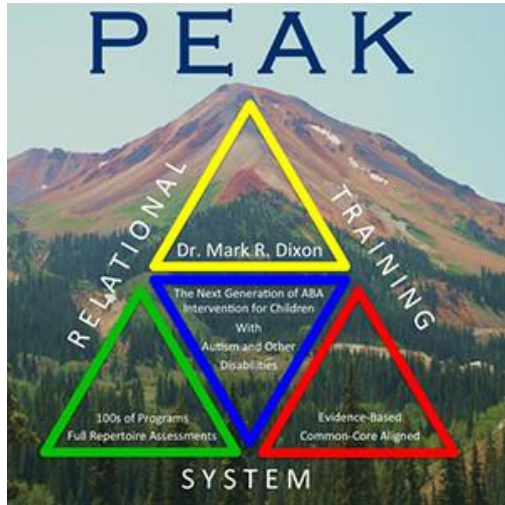
1. Making requests
2. Waiting, after making requests
3. Accepting removals
4. Completing previously acquired task when directed to do so
5. Accepting „no“
6. Following direction related to health/safety
7. Completing daily living skills related to health/safety
8. Tolerating skills related to health/safety

EFL - komunikace

- EFL obsahuje kapitolu, která se věnuje výběru vhodné metody komunikace.
1. Je mluvená řeš efektivní formou komunikace nebo se využívá alternativní způsob komunikace?
 2. Pokud se je potřeba využít alternativní způsob komunikace, jaká metoda bude nejjednodušší?

PEAK

Promoting Emergence of Advanced Knowledge (Mark Dixon)

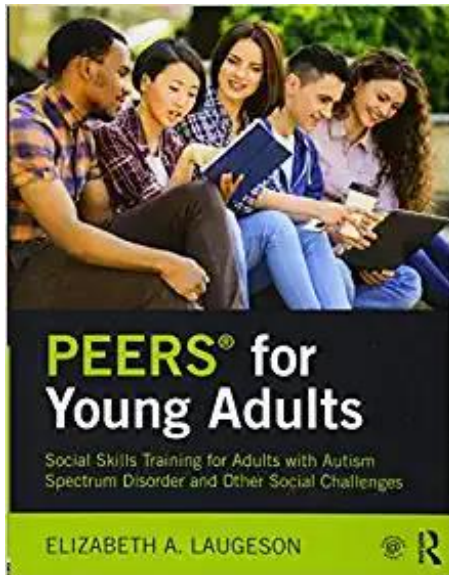
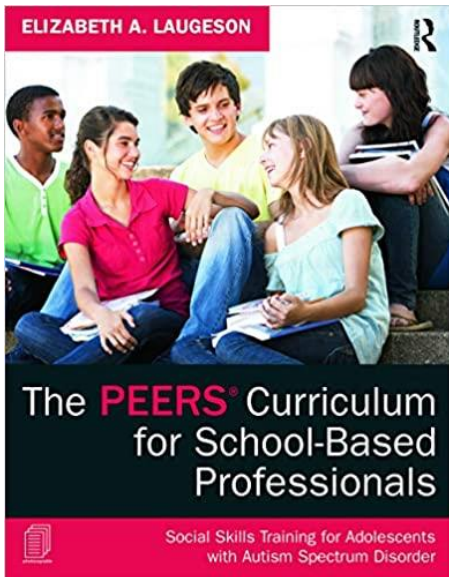
- hodnocení a kurikulum založené na důkazech (evidence-based)
- kombinuje tradiční přístup verbálního chování (VB) s vědou o odvozených vztahových reakcích nebo učení prostřednictvím vztahů mezi podněty, aniž by bylo nutné je přímo učit.
- PEAK se odlišuje od ABLLS-R a VB-MAPP, které se zaměřují na přímou výuku a generalizaci podnětů.
- PEAK vychází z teorii relačních rámců (Relational Frame Theory, RFT), která je charakterizována jako reakce na jeden podnět z hlediska druhého.
- Někteří vnímají PEAK jako kontroverzní, protože překonává dlouho přijímaný popis verbálního chování, jak jej definoval Skinner. Je to však nový přístup k verbálnímu chování a učí dovednosti nad rámec těch, které lze nalézt v ABLLS-R a VB-MAPP.
- Obsahuje 4 moduly
- Vhodný pro děti od 0-16 let. Může být použit také pro dospělé.

Sociální dovednosti

hodnotící manuály a kurikula

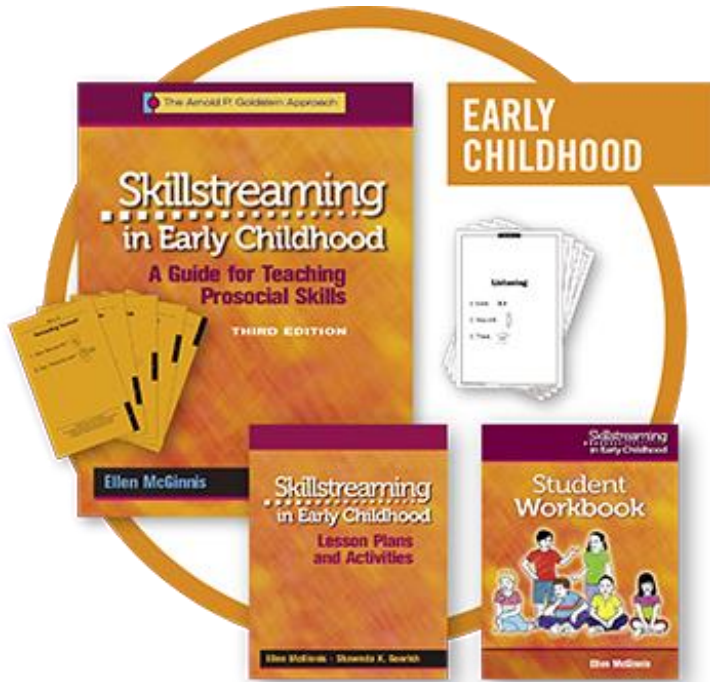
- The PEERS curriculum (E. A. Laugeson)
- Skillstreaming (*Dr. Ellen McGinnis*)
- Crafting Connections (*Mitchell Taubman, PhD, Ron Leaf, PhD, John McEachin, PhD*)
- Teaching Social Skills to Youth (J. Tierney, T. Dowd, E. Green)
- Social Skills Solutions: A Hands-On Manual for Teaching Social Skills to Children with Autism (K. McKinnon, BCBA, J.L. Krempa, BCBA)

The PEERS curriculum (E. A. Laugeson)

- Program PEERS® je kurikulum určené pro školní prostředí
- 16ti týdenní program
- Klinicky prokázané zlepšení sociálních dovedností a sociální interakce mezi dospívajícími s PAS
- Obsahuje: plány na sezení, z nichž každý má konkrétní pravidla a kroky, domácí úkoly, plány pro opakování a zábavné aktivity
- Učební plán obsahuje materiály pro rodiče, tipy pro přípravu na každou lekci, strategie pro překonání možných nástrah a vědecké poznatky, které jsou základem tohoto programu.

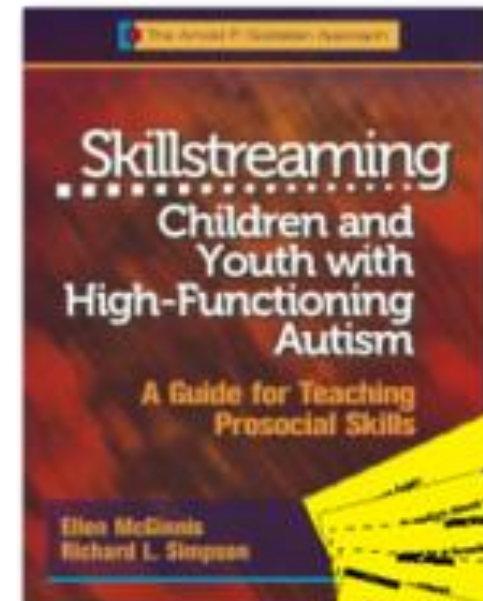
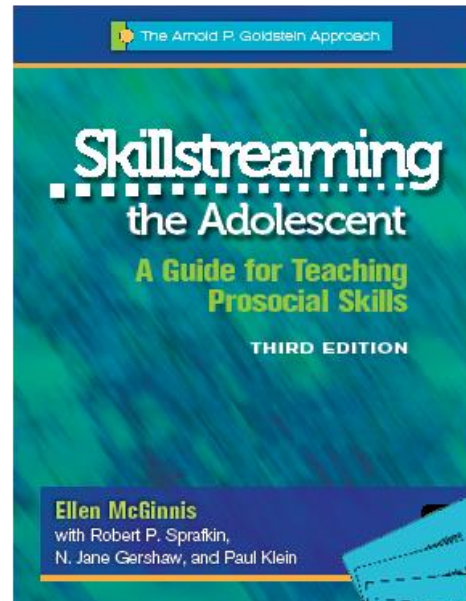
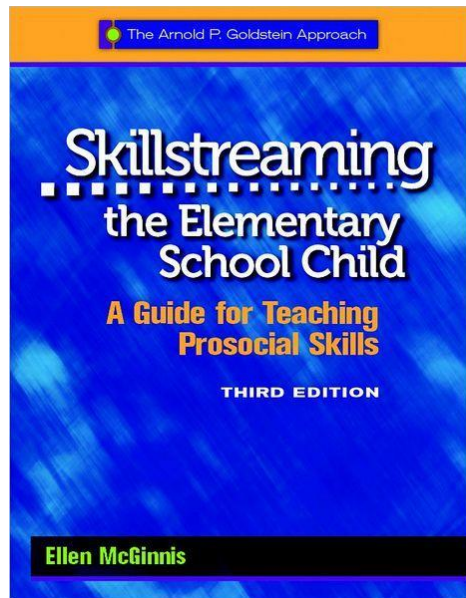
Skillstreaming (Dr. Ellen McGinnis)

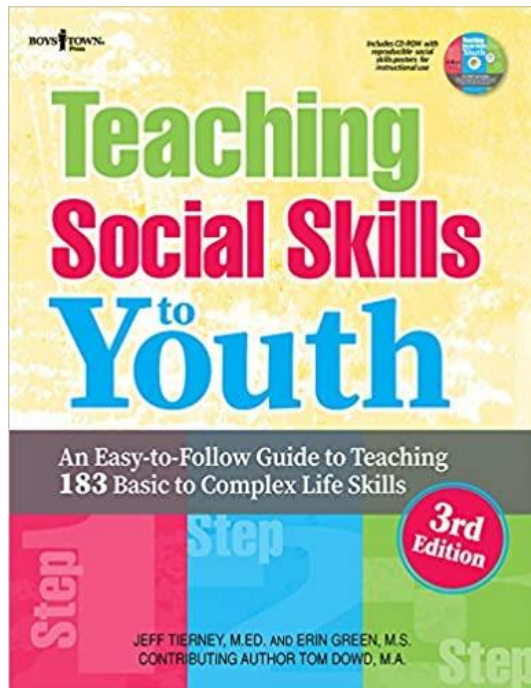
- Publikace vychází z aplikované behaviorální analýzy (ABA)
- Pro děti předškolního věku
- 40 sociálních dovedností: počáteční sociální dovednosti, dovednosti související se školou, získávání kamarádů, práce s emocemi, jak nahrazovat agresi, zvládání stresu...
- Metoda učení: modelování, hraní rolí, zpětná vazba a generalizace
- Obsahuje kompletní popis programu Skillstreaming s instrukcemi pro výuku 40ti prosociálních dovedností, reprodukovatelné osnovy dovedností včetně pokynů pro instruktory, zpráv o domácích úkolech, formuláře k hodnocení, kontrolního seznamy (checklisty) a další materiály k vytištění

Skillstreaming (Dr. Ellen McGinnis)

- Další publikace Skillstreaming dle věku

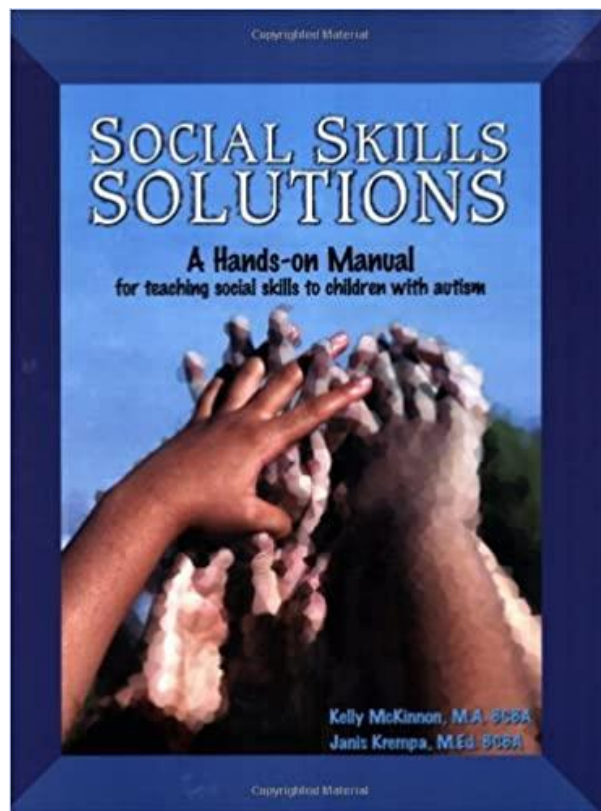
Teaching Social Skills to Youth (J. Tierney, T. Dowd, E. Green)

- Průvodce při učení sociálních dovedností
- Obsahuje 183 dovedností v sociálních dovednostech a dovednostech pro běžný život
- Od základních dovedností (např. následování instrukcí a představením se) až po pokročilé dovednosti (např. tolerance rozdílnosti, schopnost být trpělivý)
- Vydavatelství BOYSTOWN (Dr. Pat Friman)

Social Skills Solutions: A Hands-On Manual for Teaching Social Skills to Children with Autism

(K. McKinnon, BCBA, J.L. Krempa, BCBA)

- Praktický manuál, který poskytuje instrukce k sestavení programu sociálních dovedností
- 10 komplexních modulů
- Moduly jsou zaměřené na specifické sociální deficity dětí s PAS
- Kreativní a motivační strategie poskytují konkrétní nápady na daná témata
- Témata jsou rozdělena do dílčích kroků
- Pro rozvoj dovedností se využívají behaviorální metody, vizuální pomůcky, videomodelování a situace, které se přirozeně se vyskytující v prostředí.

Zdroje

- MCGREEVY, P. *Essential for Living. A communication, behavior and functional skills curriculum, assessment and professional practitioner's handbook*. Orlando, 2012. ISBN-13: 978-0-9855605-0-8.
- MCGREEVY, P. *Essential for Living. The assessment and record of progress*. Orlando, 2012. ISBN-13: 978-0-9855605-4-6.
- PARINGTON, James W. *The assessment of basic language and learning skills. ABLLS-R Protocol*. Behavior Analysts, Inc., 2010. ISBN 0-9745151-9-1.
- PARINGTON, James W. *The assessment of basic language and learning skills. Scoring Instruction and IEP development guide*. Behavior Analysts, Inc., 2010. ISBN 0-9745151-5-9.
- SUNDBERG, M. *VB-MAPP Verbal Behavior Milestones Assessment and Placement Program: A language and Social Skill Assessment Program for Children with Autism or Other Developmental Disabilities-Guide*. Concord: AVB Press, 2008. ISBN 978-0-9818356-1-7.
- SUNDBERG, M. *VB-MAPP Verbal Behavior Milestones Assessment and Placement Program: A language and Social Skill Assessment Program for Children with Autism or Other Developmental Disabilities-Protocol*. Concord: AVB Press, 2008. ISBN 978-0-9818356-0-0.
- SKINNER, B. F. *Verbal behavior*. New York: Appleton-Century-Crofts, 1957. ISBN 13: 978-0-87411-591-4.